

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Ministersekretariatet
Stormgade 2-6
1470 København K
T 33 95 13 10
F 33 95 13 11

www.minff.dk

MINISTERIET FOR
FAMILIE- OG
FORBRUGERANLIGGENDER

./ Vedlagt fremsendes til udvalgets orientering aktuelt notat, Rådsmøde (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik) den 6.-7. december 2004 for så vidt angår sager under Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders ressort.

Med venlig hilsen

Jakob Jensen

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

Fødevarestyrelsen

INTS

J.nr.: 2004-20-221-01245

Den 23. november 2004

AKTUELT NOTAT

Rådsmøde (Beskæftigelse, sociale forhold, sundhed og forbrugerbeskyttelse) den 6. december 2004

1. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer.
KOM (2003) 424

Fremskridtsrapport og udveksling af synspunkter

side 2

2. Formandskabets udkast til Råds konklusioner vedrørende en europæisk holdning til fremkomsten af nye zoonoser.
KOM-dokument foreligger ikke.

Rådskonklusioner

side 11

NOTAT OM RÅDSMØDE
(Beskæftigelse, sociale forhold, sundhed og forbrugerbeskyttelse)
den 6. december 2004

1. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer. KOM (2003) 424

Genoptryk af aktuelt notat af 18. maj 2004. Ændringer markeret i marginen.

Resumé

Forslaget dækker ernærings- og sundhedsanprisninger i mærkning, præsentation og markedsføring af fødevarer og har til formål at fastsætte fælles regler for ernærings- og sundhedsmæssige anprisninger. Kun de ernærings- og sundhedsanprisninger, som er i overensstemmelse med forslaget, vil fremover være tilladte. Forslaget opstiller generelle principper, som skal gælde for alle ernærings- og sundhedsanprisninger. Anprisningerne må ikke være vildledende, de må ikke give anledning til tvivl om forsvarligheden af at spise andre fødevarer, og de må ikke give indtryk af, at en afbalanceret kost ikke er tilstrækkelig til at dække behovet for næringsstoffer. Derudover skal anprisninger være forståelig for den almindelige forbruger. For så vidt angår ernæringsanprisninger opstiller forslaget en positivliste over de anprisninger, der er tilladte, samt hvilke kriterier der skal være opfyldt, for at en fødevarer kan forsynes med disse anprisninger. En ændring af listen skal ske i henhold til komitéprocedure og efter høring af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA).

For sundhedsanprisninger foreslås en godkendelsesordning. Der skelnes dog mellem anprisninger, der baseret på veletableret viden beskriver næringsstoffers eller andre stoffers virkning på normale fysiologiske funktioner, og de øvrige sundhedsanprisninger, herunder anprisninger der beskriver en reduceret risiko for sygdom. Ifølge forslaget skal medlemsstaterne forelægge en liste over førstnævnte anprisninger til Kommissionen, og efter høring af EFSA skal der senest 3 år efter forordningens vedtagelse i komitéprocedure vedtages en liste over tilladte anprisninger. De øvrige sundhedsanprisninger skal efter ansøgning underkastes en vurdering af EFSA.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2003) 424 af 16. juli 2003 fremsendt forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer. Forslaget er oversendt til Rådet den 17. juli 2003.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEF artikel 95 og skal behandles efter proceduren for fælles beslutningstagen i TEF artikel 251.

Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Formålet med forslaget er at fastsætte fælles regler for ernærings- og sundhedsanprisninger ved markedsføring af fødevarer. Medlemsstaterne har hidtil haft forskellige holdninger og fortolkninger og derfor divergerende praksis på området.

Kommissionens begrundelse for at fremsætte forslaget er,

- at opnå et højt niveau af forbrugerbeskyttelse,
- at forbedre varenes frie bevægelighed,
- at øge retssikkerheden for virksomheder,
- at sikre fair konkurrence på fødevarerområdet, samt
- at promovere og beskytte innovation på fødevarerområdet.

Fælles anprisningsregler vurderes at være nødvendige til opfyldelse af disse mål. Regeringen deler denne opfattelse, og forslaget vurderes derfor at være i overensstemmelse med nærheds- og proportionalitetsprincippet.

Formål og indhold

Forslaget dækker ernærings- og sundhedsanprisninger i mærkning, præsentation og markedsføring af fødevarer og har til formål at fastsætte fælles regler for ernærings- og sundhedsmæssige anprisninger. Ernæringsanprisninger er anprisninger af energiindhold, næringsstoffer eller andre stoffer i en fødevarer. Sundhedsanprisninger er anprisninger af den effekt, en fødevarer eller indholdet i en fødevarer har på sundheden, herunder på nedsættelse af risikoen for sygdomme.

Kun de ernærings- og sundhedsanprisninger, som er i overensstemmelse med forslaget, vil fremover være tilladte i mærkningen, præsentationen og markedsføringen af fødevarer. De foreslåede bestemmelser anvendes kun, når der gives frivillige oplysninger (anprisninger) som supplement til oplysninger, der i henhold til gældende EU-bestemmelser er obligatoriske. Heraf følger, at forslaget kun får virkning for erhvervsdrivende, hvis de giver sådanne supplerende oplysninger i markedsføringen af fødevarer.

Forslaget skal sikre, at ernærings- og sundhedsanprisninger bliver markedsført på en troværdig og meningsfuld måde, således at forbrugerne bliver i stand til at træffe informerede og meningsfulde valg ved indkøb af fødevarer.

EU har harmoniseret detaljerede regler for mærkningen af fødevarer, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/13/EF (mærkningsdirektivet) og for deklARATION af næringsstoffer, jf. Rådets direktiv 90/496/EØF. I de allerede fastsatte mærkningsregler er der fastsat det grundlæggende princip, at anprisninger ikke må vildlede forbrugeren. Mærkningsdirektivet indeholder endvidere et forbud mod sundhedsanprisninger, der tillægger en fødevarer egenskaber til forebyggelse, behandling og helbredelse af en menneskelig sygdom eller giver indtryk af sådanne egenskaber. Mærkningsdirektivet vil efter vedtagelse af forslag KOM (2003) 424 fortsat være gældende, idet forslaget skal supplere mærkningsdirektivet og fastsætte de generelle principper samt de specifikke betingelser for anvendelse af ernærings-

og sundhedsanprisninger.

Forslaget omfatter alle fødevarer bestemt til den endelige forbruger og cateringsektoren m.v. Hvor der er fastsat særlige EU-bestemmelser om anprisning af fødevarer til særlig ernæring, skal disse fortsat være gældende.

Forslaget opstiller generelle principper, som skal gælde for alle ernærings- og sundhedsanprisninger. Anprisningerne må ikke være vildledende, de må ikke give anledning til tvivl om forsvarligheden af at spise andre fødevarer, og de må ikke give indtryk af, at en afbalanceret kost ikke er tilstrækkelig til at dække behovet for næringsstoffer. Derudover skal anprisninger kun tillades, hvis de er tilstrækkeligt videnskabeligt dokumenterede, og den anpriste effekt skal være forståelig for den almindelige forbruger.

Forslaget tager udgangspunkt i, at anprisninger skal kunne anvendes for alle typer af fødevarer. Dog skal der senest 18 mdr. efter forordningens vedtagelse i komitéprocedure fastsættes særlige ernæringsprofiler, som fødevarer skal overholde for at kunne anvende en anprisning. Eksempelvis anerkendes, at der kan være tale om særlige ugunstige sammensætninger af fødevarer, f.eks. højt indhold af fedt, mættede fedtsyrer, sukker, m.v., som vil medføre, at disse fødevarer ikke er egnede til at blive anprist. Derudover skal anprisning af alkoholiske drikkevarer på over 1,2 % vol. ikke være tilladt, med undtagelse af anprisning af nedsat energi- eller alkoholindhold.

For så vidt angår ernæringsanprisninger opstiller forslaget en positivliste over de anprisninger, der er tilladte, samt hvilke kriterier der skal være opfyldt, for at en fødevarer kan forsynes med disse anprisninger. Der tages herved hensyn til eksisterende bestemmelser i visse medlemsstater, til de af Codex Alimentarius udarbejdede retningslinier og til visse EU-bestemmelser. En ændring af listen skal ske i henhold til komitéprocedure og efter høring af Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet (EFSA).

For sundhedsanprisninger foreslås en godkendelsesordning. Der skelnes dog mellem anprisninger, der baseret på veletableret viden beskriver næringsstoffers eller andre stoffers virkning på normale fysiologiske funktioner, og de øvrige sundhedsanprisninger, herunder anprisninger, der beskriver en reduceret risiko for sygdom. Ifølge forslaget skal medlemsstaterne forelægge en liste over førstnævnte anprisninger til Kommissionen, og efter høring af EFSA skal der senest 3 år efter forordningens vedtagelse i komitéprocedure vedtages en liste over tilladte anprisninger. De øvrige sundhedsanprisninger skal efter ansøgning underkastes en vurdering af EFSA. Ansøger er ansvarlig for at fremskaffe den videnskabelige dokumentation, der underbygger anprisningen. EFSA afgiver en udtalelse om ansøgningen, som skal offentliggøres, og der fastsættes en frist på 30 dage til at komme med bemærkninger. Kommissionen fremsætter herefter et forslag til beslutning vedr. den konkrete anprisning, og forslaget vedtages eller forkastes efter komitéprocedure.

Forslaget indeholder regler om beskyttelse i 7 år af videnskabelige data og andre oplysninger fremlagt af ansøgeren efter godkendelsesdatoen.

Visse sundhedsanprisninger vil ikke blive tilladt. Det drejer sig om anprisninger, som henviser til generelle, uspecifikke positive virkninger på almenhelbred og velvære, anprisninger, der henviser til psykologiske og adfærdsmæssige funktioner, og anprisninger, som henviser til slankende virkning eller vægtkontrol.

Udtalelser

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har udtalt sig om forslaget 26. februar 2004.

Gældende dansk ret

Der er i dansk ret i medfør af § 20, stk. 1, i lov nr. 471 af 1. juli 1998 om fødevarer m.m. (fødevareloven) som ændret ved lov nr. 279 af 25. april 2001, et forbud mod sygdomsrelaterede sundhedsanprisninger, som er baseret på mærkningsdirektivet.

Danmark har i foråret 2003 overfor Kommissionen notificeret et udkast til bekendtgørelse om sundhedsanprisninger, som vil kunne støtte tre af de nuværende kostråd. Udgangspunktet ved udarbejdelsen af bekendtgørelsen har været, at kun sundhedsanprisninger, der er i overensstemmelse med den nationale ernærings- og sundhedspolitik, og som kan støtte denne politik, bør tillades. Kommissionen har meddelt, at behandlingen af notifikationen er stillet i bero med henblik på at færdigforhandle de kommende EU-regler om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer.

Regler om ernæringsanprisninger er fastsat i bekendtgørelse nr. 198 af 20. marts 1992 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkelede levnedsmidler.

Konsekvenser

Justitsministeriet har peget på, at en vedtagelse af forslaget i dets nuværende form, indeholdende en ordning med krav om forudgående godkendelse af sundhedsanprisninger, ikke vil være forenelig med grundlovens § 77.

En vedtagelse af forslaget skønnes ikke at berøre beskyttelsesniveauet i Danmark.

Forordningen vil være direkte gældende i Danmark og skal derfor ikke implementeres. Det kan dog blive nødvendigt at ændre fødevareloven, jf. ovenstående.

Forslaget vurderes ikke at få statsfinansielle eller samfundsøkonomiske konsekvenser.

Høring

Forslaget har i medfør af fødevarelovens § 6, stk. 1, været sendt i høring til en bred

kreds af organisationer og myndigheder.

Den Kongelige Veterinær og Landbohøjskole henholder sig til udtalelse fra Institut for Human Ernæring, som finder det væsentligt, at anprisninger kun kan accepteres for fødevarer, hvor der eksisterer solid videnskabelig dokumentation for virkninger. Det bør derfor præciseres, at der skal være tale om dokumentation ifølge evidens-baserede principper, og at enhver tvivl bør komme forbrugeren - og ikke industrien - til gode.

Forbrugerrådet finder, at anprisninger kan indføres, hvis de sigter på at løse nationale kostrelaterede problemer, og under forudsætning af, at der er dokumentation herfor, at de er et nyttigt redskab i ernæringsoplysningen og medvirker til et bedre kostvalg og færre kostrelaterede sygdomme, at anprisningerne udformes således, at de er forståelige for forbrugerne, samt at der ud fra en cost/benefit betragtning er flere fordele end ulemper (bl.a. øget administration og kontrol). Forbrugerrådet finder det derfor afgørende, at Danmark i den videre proces arbejder for, at der indføres en "klausul" i forordningen, som skal kunne opfylde de ovennævnte formål, herunder en evaluering af effekten af anprisninger på befolkningens kostvalg samt de offentlige ressourcer anvendt på kontrol og administration. Forbrugerrådet finder det positivt, at forslaget indfører krav om ernæringsprofiler for fødevarer, som kan anprises, men peger på, at der også bør inddrages andre diskvalificerende egenskaber end dem, som indgår i ernæringsprofilerne, f.eks. indhold af koffein eller permanent højt indhold af forurenende stoffer. Rådet opfordrer til, at der inden forordningens ikrafttræden tages stilling til problematiske produkter som slik, læskedrikke og snacks, og peger derudover på, at en række af de i forslaget benyttede begreber er uklare og bør defineres yderligere. Det bør bl.a. præciseres, hvilke krav der stilles til videnskabelige data. Med hensyn til forbrugerforståelse foreslås, at det bør sikres, at dette krav indfries, f.eks. ved test i forbrugerpaneler, og at resultatet herfra skal indgå i ansøgningen til EFSA. Når det gælder listen over ernæringsanprisninger foreslås, at der arbejdes for at få fastlagt en ensartet terminologi for at skabe større forståelse og genkendelighed. Hvis anprisningen "højt indhold" skyldes tilsatte stoffer, bør dette klart fremgå.

Landbrugsrådet på vegne af organisationerne Dansk Landbrug, Mejeriforeningen, Dansk Erhvervsgartnerforening, Kødbranchens Fællesråd og Fjerkrærådet er generelt tilhænger af en harmonisering af området og finder, at forslaget er udtryk for et fornuftig kompromis mellem skeptikere og tilhængere af anvendelsen af anprisninger. Landbrugsrådet finder det positivt, at det med forslaget nu bliver muligt at give dokumenteret og relevant information, og støtter, at EFSA forestår den videnskabelige evaluering. Understreger vigtigheden af databeskyttelse af hensyn til fortsat innovation og udvikling i fødevarerektoren. Landbrugsrådet er enig i, at definitioner og retningslinier fra Codex inddrages. Rådet finder i øvrigt, at forslaget grundlæggende skal fremme en afbalanceret kost, baseret på et valg mellem alle typer af fødevarer, og finder det derfor ikke hensigtsmæssigt, at det ikke vil være muligt at anprise mælk for en række vigtige næringsstoffer, herunder calcium.

Det Økologiske Fødevareråd henviser til bemærkninger fra Landbrugsrådet og Økologisk Landsforening. Økologisk Landsforening støtter udtalelsen fra

Landbrugsrådet, men finder generelt, at forslaget er et resultat af fødevarekoncerners ønske om at udvikle markedet for funktionelle fødevarer. Der sættes spørgsmålstegn ved om forslaget fremmer sundheden hos forbrugerne, da der i forslaget henvises til, at internationale undersøgelser har vist det modsatte. Derudover findes det bekymrende, hvis forslaget favoriserer mad, hvis sundhed er baseret på tilsatte eller fjernede enkeltstoffer på bekostning af naturlige fødevarer. Herved vil økologiske - og biodynamiske produkter vanskeligt kunne vinde frem. Udtrykker bekymring for, hvordan forbrugerne sikres adgang til relevante oplysninger i relation til forslagets vægning af databeskyttelse.

Fødevareindustrien støtter et harmoniseret regelværk, og støtter forordningens generelle mål, som også tillader fødevareindustriens virksomheder at markedsføre og anprise innovative produkter. Fødevareindustrien finder det væsentligt, at tilladte anprisninger er videnskabeligt veldokumenterede, og støtter, at EFSA skal varetage denne opgave, men finder det ikke hensigtsmæssigt, at EFSA også skal vurdere den eksakte formulering af anprisninger samt forbrugernes forståelse af anprisninger. Dette bør være producentens ansvar at verificere. Fødevareindustrien finder det væsentligt, at forbrugerne har ret til relevant information om fødevarers ernæringsmæssige og sundhedsmæssige egenskaber for at træffe et valg. Herudover fremføres en række specifikke kommentarer til forordningsteksten, herunder følgende: Vedrørende fastsættelse af ernæringsmæssige profiler peges på, at man ikke tror, at dette vil bidrage til en bedre forbrugerinformation, men dog at en vis begrænsning vil øge troværdigheden af anprisningerne. Det vil også være en styrkelse af troværdigheden, at der ryddes op i en række ”gråzone-anprisninger”, men kan principielt ikke støtte, at nogle anprisninger udelukkes på forhånd, uden at der gives mulighed for en videnskabelig vurdering. Fødevareindustrien stiller sig endelig positiv overfor en liste over sundhedsanprisninger, der beskriver et næringsstof eller et andet stofs betydning for vækst og udvikling, men finder det uhensigtsmæssigt at have en liste over afviste sundhedsanprisninger.

Danske Slagterier finder det hensigtsmæssigt med harmoniserede regler, men peger på, at teksten åbner op for fortolkningsmuligheder, som kan resultere i, at der alligevel ikke bliver de samme regler i alle EU-lande. I definitionen af ernæringsanprisning gøres opmærksom på, at det er vigtigt at kunne angive generelle oplysninger om f.eks. fedtindhold, uden at dette bliver betragtet som en anprisning.

Danisco hilser forslaget velkomment, men finder det ikke muligt at danne sig et klart billede af, hvilken betydning forslaget får, før der er fastlagt præcise retningslinier for den videnskabelige dokumentation, der kræves for at få tilladelse til at anprise. Danisco er uforstående over for, at anprisninger, der henviser til psykologiske og adfærdsmæssige funktioner ikke bør tillades, og mener, at de bør tillades, hvis de kan underbygges videnskabeligt. Derudover peges på, at man ved fastsættelse af ernæringsprofiler bør tage hensyn til karakteren af det enkelte produkt. Det anbefales endelig, at man i forslaget inddrager definitioner for ”transfedtfattig” og ”transfedtfri”.

Helsebranchens Leverandørforening kan ikke acceptere et forbud mod anprisninger, der henviser til generelle, uspecifikke positive virkninger, for godt almenhelbred og

velvære, anprisninger der henviser til psykologiske og adfærdsmæssige problemer, samt anprisninger, der henviser til slankende virkning, nedsat sultfølelse eller øget mæthed, hvis der kan fremlægges dokumentation for disse anprisninger. Finder det også uhensigtsmæssigt, at der tilsyneladende kun skal tages hensyn til mangeårig, ukontroversiel videnskabelig viden ved vurderingen, af hvilke sundhedsanprisninger, der kan komme på listen over næringsstoffer eller andre stoffers betydning for vækst og udvikling, m.v., og at ny viden også bør kunne inddrages. Er i øvrigt bekymret med hensyn til, at der stilles så store krav til dokumentation, at kun de store, multinationale fødevarer virksomheder har mulighed for at få godkendt en anprisning.

Margarine Industri Foreningen finder det problematisk, at det ikke er tilladt at anprise højt indhold af flerumættede - og enkeltumættede fedtsyrer samt lavt indhold af transfedt, da der er behov for at vejlede forbrugerne om at skifte mættet fedt ud med umættet fedt i overensstemmelse med anbefalinger fra WHO og Ernæringsrådet, som også fremgår af den officielle danske ernæringspolitik. Med hensyn til transfedt peges på, at der fortsat er behov for at anprise produkter uden indhold af transfedt. Derudover bemærkes med hensyn til sundhedsanprisninger, at man bør arbejde for, at fedtstoffer ikke udelukkes fra at kunne anprises.

Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanten stiller sig generelt positive til forslaget og støtter det overordnede princip om, at anprisninger kun tillades, hvis de er tilstrækkeligt videnskabeligt dokumenterede, og har tillid til, at EFSA vil forstå den pågældende vurdering. Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanten kan derfor ikke støtte de begrænsninger for anvendelse, som kun tillader anprisning af reduceret energi- eller alkoholindhold for alkoholiske drikkevarer. Foreningen finder, at forbrugerbeskyttelse bedst sikres ved tilstrækkelig information frem for at fastsætte forbud, og der udtrykkes ønske om at kunne oplyse om næringsindholdet i øl, da moderat indtag af øl kan indgå i en varieret kost.

Coop-Danmark hilser forslaget velkomment, da det giver ensartede retningslinier og definitioner, og giver forbrugerne mulighed for at sammenligne produkter på markedet. Coop-Danmark finder det vigtigt, at anprisningerne skal understøtte den nationale ernæringsoplysning for at undgå at forvirre forbrugerne og fastholde fokus på at fremme sundheden. Organisationen tilslutter sig bl.a. forbudet mod anprisning af alkoholiske drikkevarer, har derudover specifikke bemærkninger til flere af de i bilaget anførte ernæringsmæssige anprisninger, og peger bl.a. på, at betegnelsen ”beriget” er for positiv, og at betegnelsen ”tilsat” i stedet bør anvendes.

De Samvirkende Købmænd er enige i, at der bør tillades sundhedsanprisninger, herunder ”reduceret risiko for sygdom”, og finder, at forslaget giver tilstrækkelig mulighed for at sikre, at der kun tillades anprisninger, der er seriøse og velunderbyggede. De Samvirkende Købmænd finder det især relevant at benytte anprisninger, der bygger på almindeligt anerkendte videnskabelige data og finder det også nyttigt at have opstillet kriterier for benyttede ernæringsmæssige anprisninger. Foreningen har derudover specifikke kommentarer af forståelsesmæssig karakter til flere af artiklerne. Generelt ønsker man, at der arbejdes for at etablere fornuftige overgangsordninger.

Forslaget har desuden været i høring i Det Rådgivende Fødevarerudvalg som har udtalt følgende:

Mejeriforeningen ser frem til EU-regler for ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer, men er skeptisk over for ideen med ernæringsprofiler for den enkelte fødevarer. Hvis anprisningerne baseres på ”gode” og ”dårlige” fødevarer, underkendes det grundlæggende princip inden for ernæringen om, at der ikke findes ”gode” og ”dårlige” fødevarer, men derimod ”gode” og ”dårlige” kostvaner. Eksempelvis er ost en god kalciumkilde til forbrugere, som ikke bryder sig om at drikke mælk eller indtage syrnede mælkeprodukter. Det vil være uheldigt, hvis man ikke kan fortælle forbrugerne, at ost har et højt indhold af kalcium, fordi ost også indeholder fedt. Foreningen har herudover en række konkrete bemærkninger til forordningsteksten og bemærker bl.a. at mælk er en basisfødevarer, der i stort omfang bidrager til den daglige næringsindtagelse, hvorfor det bør være muligt også at anprise vigtige næringsstoffer, der er tilstede i betydende mængder (f. eks. riboflavin, calcium og fosfor). Det skal derfor foreslås, at kriterierne også kan bringes til at gælde pr. portion eller i forhold til myndighedernes anbefalede daglige indtag.

For så vidt angår transfedtsyrer bemærker Mejeriforeningen, at det er vigtigt i det omfang, disse kommer til at indgå i forordningen, at der skelnes mellem dem, som naturligt er tilstede i visse fødevarer af animalsk oprindelse, og transfedtsyrer i industrielt hærde fedtstoffer.

Fødevarerindustrien støtter generelt harmonisering samt forordningens generelle mål, som også vil tillade Fødevarerindustriens virksomheder at markedsføre og anprise innovative produkter, som er resultater af investering i forskning og udvikling. Fødevarerindustrien finder det meget væsentligt, at tilladte anprisninger skal være videnskabeligt veldokumenterede, og synes, at det er rigtigt og godt, at EFSA skal godkende de anprisninger, der må anvendes. Samtidig er det meget væsentligt, at der anvendes en formulering, der giver forbrugerne reel oplysning og ikke vildleder.

Fødevarerindustrien har herudover en række bemærkninger til selve forordningsteksten. Eksempelvis anføres, med henvisning til Artikel 4, at man principielt ikke tror, at ernæringsprofiler vil bidrage til Kommissionens ønske om bedre forbrugerinformation, men samtidig finder man, at en vis begrænsning vil øge troværdigheden af anprisningerne.

Fødevarerindustrien er desuden enig i Kommissionens intention om at rydde op i ”gråzone-anprisninger”. Det vil styrke troværdigheden af de anprisninger, der tillades.

Forbrugerrådets grundlæggende opfattelse er, at ernærings- og sundhedsanprisninger kan indføres, hvis

- de er i overensstemmelse med de officielle nationale kostråd og næringsanbefalinger og sigter på at løse nationale kostrelaterede problemer.
- der er dokumentation for, at de kan være et nyttigt element i ernæringsoplysningen ved at medvirke til et bedre kostvalg og færre kostrelaterede sygdomme i befolkningen.
- anprisningerne kan udformes, så de er forståelige for de mennesker, der skal

bruge dem.

der ud fra en cost/benefit betragtning er flere fordele for forbrugere og samfund end ulemper (i form af bl.a. øget fødevarekontrol og -administration)

Det foreliggende udkast til forordning inddrager ikke det nationale aspekt, ligesom der ikke findes dokumentation for anprisningernes eventuelle positive effekt. Forbrugerrådet finder det derfor helt afgørende, at Danmark i den videre proces omkring forslaget arbejder for, at der indføres en "klausul" i forordningen om, at anprisningerne skal være i overensstemmelse med nationale ernæringsanbefalinger og kostråd samt medvirke til at løse de kostrelaterede problemer, som overvågningsresultater viser. Og at den kommende evaluering af forordningen også indeholder en evaluering af effekten af anprisninger på befolkningens kostvalg samt de ressourcer, det offentlige anvender på kontrol og administration af ordningen.

Forbrugerrådet finder det positivt, at der i det nye udkast er indført krav om ernæringsprofiler for fødevarer, der må anprises. Herudover er det Forbrugerrådets opfattelse, at der bør være overensstemmelse mellem anprisninger afledt af novel food-direktivet og forordningens bestemmelser. Forbrugerrådet vurderer, at "anprisninger for reduktion af sygdom" ikke bør tillades, i og med det er en måde at omgå det eksisterende forbud mod at angive, at en fødevarer kan helbrede eller forebygge sygdom. Hvis de alligevel medtages, må det sikres, at grupper af fødevarer (f.eks. frugt og grønt) kan opnå en generisk anprisning, så der ikke blot fokuseres på enkeltprodukters indhold af specifikke enkeltstoffer.

I Forbrugerrådets kommentarer til forordningsudkastet bemærkes, at det af definitionerne fremgår, at det er fødevarers enkelte næringsstoffer, der kan anprises. Det udelukker, så vidt Forbrugerrådet vurderer, generiske anprisninger, som f.eks. "6 om dagen"-kampagnen bygger på, i og med at det er frugt og grønt som sådan, der er videnskabelig dokumentation for og ikke de specifikke frugter og grøntsagers enkeltstoffer. Det er vigtigt, at generiske anprisninger tillades, så der ikke udelukkende fokuseres på enkeltprodukter og enkeltstoffer og bemærker yderligere at "fysiologisk effekt" bør defineres. Det er Forbrugerrådets opfattelse, at den fysiologiske effekt skal kunne påvises/dokumenteres i form af biomarkører.

Landbrugsraadet, på vegne af Dansk Landbrug, Mejeriforeningen, Dansk Erhvervsgartnerforening, Køddbranchens Fællesråd og Fjerkrærådet oplyser, at organisationerne generelt er tilhænger af en harmonisering af området og finder som udgangspunkt, at forslaget er udtryk for et fornuftigt kompromis mellem skeptikere og tilhængere af anvendelsen af anprisninger.

Organisationerne finder, at forslaget skal baseres på gode og dårlige kostvaner ud fra princippet om at fremme en balanceret kost baseret på et velovervejede valg mellem alle typer af fødevarer. Eksempelvis er ost gode calciumkilder til forbrugere, som ikke bryder sig om at drikke mælk eller indtage syrnede mælkeprodukter. Det vil være uheldigt, hvis man ikke kan fortælle forbrugerne, at ost har et højt indhold af calcium.

Organisationerne lægger vægt på, at det med forslaget nu bliver muligt for producenterne at give dokumenteret og relevant information om et produkts

ernærings- og sundhedsmæssige status og funktion og dermed medvirke til at give forbrugerne mulighed for at træffe et kvalificeret og oplyst valg af fødevarer. Organisationerne finder det i øvrigt både vigtigt og hensigtsmæssigt, at Den Europæiske Fødevarerautoritet forestår den videnskabelige evaluering for at sikre, at evalueringen er troværdig og generelt bygger på objektive kriterier.

Endelig hilses det velkommen, at definitioner og retningslinjer fra Codex Alimentarius inddrages i forslaget, og man opfordrer til, at forhandlingerne om anprisninger i Codex-regi følges nøje.

Mere specifikt bemærker Landbrugsrådet, at mælk er et basis-levnedsmiddel, der i stort omfang bidrager til den daglige næringsindtagelse, hvorfor det bør være muligt også at anprise indhold af riboflavin, calcium og fosfor. Det skal derfor foreslås, at kriterierne også kan bringes til at gælde for portioner for næringsstoffer, der er tilstede i betydnende mængder.

En række af organisationerne har derudover afgivet bemærkninger til de enkelte artikler af mere teknisk karakter. Disse bemærkninger vil indgå i det videre arbejde med forslaget.

Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Forslaget er senest blevet forelagt Folketingets Europaudvalg i forbindelse med forelæggelse af rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 24. maj 2004, jf. aktuelt notat af 18. maj 2004.

Der er fremsendt grundnotat om forslaget den 4. september 2003.

2. Formandskabets udkast til Råds konklusioner vedrørende en europæisk holdning til fremkomsten af nye zoonoser KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

Baggrund

Baggrund for forslaget er en konference i Nederlandene den 16-17. september 2004, der havde deltagelse af både myndigheder med ansvar for veterinær og human sundhed. Formålet med konferencen var at skabe forståelse for, at bekæmpelse af zoonoser i fremtiden i langt højere grad end tidligere vil skulle ske i et samspil mellem veterinær- og humansiden. Tanken er, at i modsætning til fødevarerbårne zoonoser, så kan tilfælde af f.eks. Aviær Influenza smitte direkte fra dyr til mennesker – altså uden om fødevarer. Frygten for en pandemi (et omfattende verdensomspændende smitteudbrud) frygtes netop at tage sit udgangspunkt i smitte direkte fra dyr til menneske.

Nærheds- og proportionalitetsprincippet

Vedtagelse af rådskonklusioner er ikke en retsakt. Nærheds- og

proportionalitetsprincippet er derfor ikke relevant.

Formål og indhold

Ifølge forslaget til konklusioner kan zoonoser – særligt forekomsten af nye typer – udgøre en alvorlig fare for folkesundheden, idet frygt for en pandemi forventes at opstå før eller senere med udgangspunkt i et smittetilfælde direkte fra dyr til menneske.

Risikoen for at sprede smitte findes bl.a. i forbindelse med turisme, international handel med levende dyr, klimaændringer og det forhold, at der i mange lande findes en stor koncentration af dyr og mennesker på et meget begrænset område. Som følge af EU's indre marked vil smitte i et medlemsland forholdsvis let kunne spredes til andre lande. Spredning af nye zoonoser kan således ikke kun betegnes som et nationalt problem.

Det anerkendes, at medlemslandene og Kommissionen allerede har taget initiativer til at håndtere situationen, samt at også WHO, FAO og OIE tillægger spørgsmålet om en bedre integreret politik mellem human og dyresundhed stor opmærksomhed. F.eks. i relation til sygdomsovervågning og "early warning". Derfor hilses formandskabets initiativ med konferencen i Nederlandene i september 2004 velkommen.

EU bør ikke som de eneste bekymre sig om fremkomsten af nye zoonoser. WHO, OIE og FAO må også involveres i bestræbelserne på at udarbejde effektive forholdsregler. En europæisk handlingsplan, der kan håndtere de nye udfordringer vil kræve en koordineret indsats og vil omfatte alle EU medlemmer.

Kommissionen anmodes om at udarbejde en europæisk handlingsplan der forbereder og kontrollerer fremkomsten af nye zoonose tilfælde. Konferencen i Nederlandene anbefaler at risikovurdering, risikohåndtering og risikokommunikation i fremtiden i langt højere grad end tidligere vil skulle ske i et samspil mellem myndigheder med ansvar for veterinær og human sundhed.

Kommissionen bliver opfordret til at inddrage Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet, (EFSA), Det Europæiske Miljøagentur (EEA) og Det Europæiske Center for forebyggelse af og kontrol med sygdomme (ECDC) i arbejdet med planen. Herunder at undersøge juridiske og finansielle forhold, der kan være til hinder for en effektiv håndtering af nye zoonoser.

Sluttelig opfordres medlemslandene og Kommissionen til at koordinere forskningsindsatsen vedrørende håndteringen af nye zoonoser til det syvende Rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. I forbindelse med Fællesskabets årlige rapport om zoonoser bliver EFSA endvidere opfordret til i samarbejde med ECDC at præsentere en detaljeret analyse af risiko faktorer samt en vurdering af, hvilke initiativer der yderligere bør træffes med relation til nye zoonoser.

Udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om udkastet.

Konsekvenser

Vedtagelse af Rådskonklusionerne har ikke umiddelbare statsfinansielle, lovgivningsmæssige eller samfundsøkonomiske konsekvenser.

Beskyttelsesniveauet berøres ikke af konklusionerne, men vil kunne styrkes ved en gennemførelse af de omtalte foranstaltninger.

Høring

Der er ikke foretaget høring.

Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.